«ТАРИХИЙ МАНБАШУНОСЛИК, ТАРИХНАВИСЛИК, ТАРИХ ТАДҚИҚОТЛАРИ МЕТОДЛАРИ ВА МЕТОДОЛОГИЯСИНИНГ ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАРИ»

мавзуидаги Республика XVII илмий-назарий конференциясининг материаллари

17

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK
UNIVERSITETI

TARIXIY MANBASHUNOSLIK, TARIXNAVISLIK, TARIX TADQIQOTLARI METODLARI VA METODOLOGIYASINING DOLZARB MASALALARI

Respublika XVII ilmiy-amaliy konferensiya materiallari

Toshkent – 2025

“Tarixiy manbashunoslik, tarixnavislik, tarix tadqiqotlari metodlari va metodologiyasining dolzarb masalalari” // Respublika XVI ilmiy-amaliy konferensiya materiallari. 17-ilmiy to‘plam [Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti. Mas’ul muharrir tar.f.d., prof. M.M.Is’hoqov] Toshkent: 2025.

Ushbu to‘plamda O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Ma’muriy islohotlar doirasida oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar sohasida davlat boshqaruvini samarali tashkil qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2023-yil 4-iyuldagi PQ-200-son qarori 9-bandi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirining 2025-yil 20-martdagi 76-son buyrug‘i ijrosini ta’minlash maqsadida Toshkent davlat sharqshunoslik universitetining 20-martdagi 62-UM buyrug‘i bilan tasdiqlangan “Tarixiy manbashu-noslik, tarixnavislik, tarix tadqiqotlari metodlari va metodologiyasining dolzarb masalalari” mavzusidagi an’anaviy Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasining 17-navbati materiallari e’lon qilinmoqda.

Anjuman TDSHU ilmiy-tadqiqotlar rejasi asosida shartnomaviy hamkor tashkilotlar – O‘zR FA Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti, O‘zR FA Tarix instituti, O‘zR FA Temuriylar tarixi davlat muzeyi, O‘zR FA O‘zbekiston tarixi davlat muzeyi, Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Qatag‘on qurbonlari xotirasi davlat muzeyi bilan hamkorlikda tashkil etildi.

Mas’ul muharrir:
*Tarix fanlari doktori, professor **M.M. Is’hoqov***

Taqrizchilar:
*Tarix fanlari doktori, professor **J.H. Ismoilova***
*Tar.f.n., dos. **R.R. Alimova***

Tahrir guruhi:
Alimov Z.I., Odilov B.A., Zokirov B.I.

Toshkent davlat sharqshunoslik universitetining
2025-yil 28-iyun kuni bo‘lib o‘tgan 11-sonli navbatdan tashqari
Kengashi qaroriga muvofiq nashrga tavsiya qilingan.

© Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti, 2025

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR SHAROITIDA SIYOSIY PARTIYALAR IDENTIKLIGI

Salimov Shoxrux Shodiyor oʻgʻli
Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya: *Maqolada Koreya Respublikasining soʻnggi yigirma yillik siyosiy dinamikasi tahlil qilinib, partiyaviy tizimda barqarorlik va funksional zaiflik uygʻunligi yoritilgan. Tadqiqot raqamlashtirish jarayonining saylov siyosati va partiyaviy institutlarga taʼsirini koʻrib chiqadi. Xususan, internet va ijtimoiy tarmoqlar saylov kampaniyalarining shakllanishida muhim omilga aylangani, "raqamli demokratiya" partiyalar va elektorat oʻrtasidagi oʻzaro aloqani tubdan oʻzgartirgani taʼkidlanadi. Maqola 2019-yilgi saylov qonunchiligi islohoti, "sunʼiy partiyalar" mexanizmi, ikki qutbli tizimning shakllanishi, shuningdek, sunʼiy intellekt va "deepfake" texnologiyalarining siyosiy jarayonlarga kirib kelishi kabi masalalarga alohida eʼtibor qaratadi. Koreya tajribasi raqamli texnologiyalar siyosiy institutlarni qayta shakllantirishi, ishtirokni kengaytirishi, lekin shu bilan birga yangi xatar va qarama-qarshiliklarni ham yuzaga keltirishini koʻrsatadi.*

Kalit soʻzlar: *Koreya Respublikasi, partiyaviy tizim, raqamli demokratiya, sunʼiy partiyalar, ijtimoiy tarmoqlar, sunʼiy intellekt.*

Аннотация: *В статье рассматривается политическая динамика Республики Корея за последние два десятилетия, акцентируя внимание на сочетании институциональной стабильности и функциональной уязвимости партийной системы. Анализируется влияние цифровизации на электоральные процессы и партийные институты. Особое внимание уделяется трансформации избирательной конкуренции под воздействием интернета и социальных сетей, а также формированию «цифровой демократии», изменившей характер взаимодействия между партиями и электоратом. В исследовании рассматриваются реформа избирательного законодательства 2019 года, феномен «искусственных партий», консолидация двухполюсной модели, а также использование искусственного интеллекта и технологий «deepfake» в политических кампаниях. Опыт Южной Кореи демонстрирует, что цифровые технологии способны расширять участие и трансформировать политические институты, одновременно усиливая риски поляризации и манипуляций.*

Ключевые слова: *Республика Корея, партийная система, цифровая демократия, искусственные партии, социальные сети, искусственный интеллект.*

Abstract: *This article examines the political dynamics of the Republic of Korea over the past two decades, highlighting the interplay between institutional stability and functional weaknesses within its party system. It explores the impact of digitalization on electoral politics and party institutions, emphasizing how the internet and social media have reshaped campaign practices and fostered a new model of "digital democracy." Particular attention is given to the 2019 electoral reform, the emergence of "satellite parties," the consolidation of a bipolar system, and the increasing role of artificial intelligence and "deepfake" technologies in political campaigns. The South Korean case demonstrates that while digital tools can broaden participation and restructure political institutions, they also introduce significant challenges such as polarization, populism, and vulnerability to manipulation.*

Keywords: *Republic of Korea, party system, digital democracy, artificial parties, social networks, artificial intelligence.*

Kirish. So‘nggi yigirma yil ichida Koreya Respublikasi partiyaviy tizimi institutlarning barqarorligi va funksional zaiflikning o‘ziga xos uyg‘unligini namoyon qildi. Bir tomondan, koreys demokratiyasi o‘zini-o‘zi yangilash mexanizmlarini, xususan sud nazorati, parlamentdagi muvozanat va saylov tizimida islohotlar ishlab chiqishga muvaffaq bo‘ldi. Boshqa tomondan, so‘nggi yillardagi tarkibiy o‘zgarishlar saylov tizimining o‘ziga identikligi hamda siyosatning raqamlashtirilishi bilan bog‘liq yangi chaqiriqlarni yuzaga chiqardi.

Ilgari saylovchilarning xatti-harakatini belgilovchi asosiy omil bo‘lgan mahalliychilikka asoslangan partiyaviy raqobat parametrlari asta-sekin o‘z ta’sirini yo‘qotib, ularning o‘rnini yangi qarama-qarshiliklar egallamoqda. Jumladan, poytaxt hududidagi “o‘zgaruvchan saylov okruglari”, avlodlar o‘rtasidagi farqlar va elektoratning qadriyatga asoslangan qarashlari kabi omillar partiyalar o‘rtasidagi raqobat konfiguratsiyasini tubdan o‘zgartirmoqda. Mazkur o‘zgarishlar 2019-yilgi saylov qonunchiligi islohoti bilan hamohang bo‘ldi. Ammo kutilganidek, ushbu islohot kichik partiyalarni kuchaytirmadi, balki “sun’iy partiyalar” mexanizmi orqali yirik bloklarning konsolidatsiyasini tezlashtirdi va natijada ikki qutbli partiyaviy tizim modelini shakllantirdi.

Shu bilan birga, saylov jarayonining raqamlashtirilishi ikki tomonlama ta’sir ko‘rsatdi. Bir tomondan, u bevosita mobilizasiya kanallarini kengaytirdi va fuqarolarning, ayniqsa yoshlarning siyosiy ishtirok xarajatlarini kamaytirdi. Boshqa tomondan, u siyosatning personallashuvini kuchaytirdi, partiyaviy tuzilmalar vositachilik rolini zaiflashtirdi hamda elektoratning bo‘linib ketishi, raqamli populizm va manipulyatsiya xavfini yuzaga keltirdi.

Koreya Respublikasida raqamli kampaniyalar tarixi demokratiyalashuv jarayoni va ommaviy axborot vositalarining transformatsiyasi bilan chambarchas bog‘liq. 1990-yillar oxiridayoq, internet koreys jamiyatiga faol kirib kelishni boshlagan davrda, partiyalar uni yangi axborot tarqatish kanali sifatida qo‘llay boshlashdi. Dastlabki qadamlar sifatida statik veb-saytlar yaratildi va ular nomzodlar hamda partiyalar uchun tashrif qog‘ozi vazifasini o‘tadi. Ammo vaqt o‘tishi bilan internet saylov jarayonining mantiqini o‘zgartirishi mumkinligi ayon bo‘ldi. Ya’ni u an’anaviy ommaviy axborot vositalarini chetlab o‘tib, saylovchilar bilan bevosita kommunikatsiya o‘rnatish imkoniyatini yaratdi[1].

Muhim nuqta sifatida 2002-yilda bo‘lib o‘tgan prezidentlik saylovlari qayd etiladi. Ushbu saylovda No Mu Xyon g‘alaba qozondi va uning kampaniyasi tarixda birinchi chinakam “raqamli” kampaniya sifatida tan olindi. Mahalliy elitalar va konservativ gazetalar tomonidan kuchli qo‘llab-quvvatlovga ega bo‘lmagan nomzod internet hamjamiyatlariga tayanishga qaror qildi. Ayniqsa, “Nosamo” (“No Mu Xyon tarafdorlari”) harakati muhim rol o‘ynadi. Bu harakat minglab yosh tarafdorlarni onlayn makonda jamladi. Mazkur hamjamiyat vertikal partiyaviy tuzilmadan tarmoq shaklidagi siyosiy ishtirok formalariga o‘tish ramziga aylandi. Ko‘plab tadqiqotchilar ta’kidlashicha, aynan No Mu Xyonning muvaffaqiyati

---

[1] Lee, S. (2005). The Internet and Politics in Korea: The Case of 2002 Presidential Election. Korea Journal, 45(4).

internetning mahalliychilik to'siqlarini yengib o'tish va siyosiy maydonga yangi elektoral kuchlarni olib chiqish qobiliyatini amalda isbotladi[1].

2007-yilgi kampaniya, Li Myon Bakning g'alabasi bilan yakunlangan saylov, bu tendensiyaning barqarorligini tasdiqladi. Bu davrga kelib, raqamli strategiyalar har qanday kampaniyaning majburiy elementi sifatida qarala boshlandi. Agar No Mu Xyon davrida internet-faollar asosan mustaqil harakat qilgan bo'lsalar, keyingi nomzodlarning shtablari raqamli PR bo'yicha mutaxassislar va ma'lumotlar bilan ishlovchi tahlilchilarni jalb eta boshladi. Ana shu davrdan boshlab Koreyada yuqori texnologiyalarga asoslangan raqamli shtablarning shakllanish jarayoni boshlandi.

Raqamli kampaniyalar rivojida 2012-yilgi saylovlar hal qiluvchi rol o'ynadi. Bu davrga kelib Facebook va Twitter siyosiy kommunikatsiyaning markaziy platformalariga aylandi. Pak Kin Xe va Mun Je In kabi nomzodlar "Twitter"dan voqealarga tezkor munosabat bildirish hamda tarafdorlarni safarbar qilish uchun faol foydalandilar. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, aynan shu saylovlarda Twitter keskin siyosiy qutblanish maydoniga aylandi. Foydalanuvchilar o'z nomzodlarini faol qo'llab-quvvatlab, "tarmoq lagerlari"ni shakllantira boshladilar[2].

Raqamli kampaniyalar juda tez fursatda mobil qurilmalarga ko'chib o'tgani Koreya Respublikasining o'ziga xos jihatlaridan yana biri hisoblanadi. 2010-yillar boshidayoq mamlakat smartfonlardan foydalanish bo'yicha dunyo yetakchisiga aylandi va bu siyosiy kommunikatsiya arxitekturasini tubdan o'zgartirdi. Milliy messenjer KakaoTalk eng muhim tashviqot kanaliga aylandi. Unda partiyalar va tarafdorlar ommaviy guruhlar tuzib, xabarlar tarqatdilar, push-xabarnomalar orqali yig'ilishlar tashkil etdi[3].

2010-yillarning o'rtalariga kelib raqamli kampaniyalar internet-faollarning ishtiyoqiga asoslangan dastlabki bosqichdan boshlab, professional yondashuv va katta ma'lumotlarni tahlil qilish texnologiyalarini qo'llash darajasiga yetdi. Internet avvaliga kampaniyalarni demokratlashtirdi, kichik partiyalar va yangi harakatlarga teng imkoniyatlar berdi, biroq keyinchalik yirik resurslarga ega bo'lgan kuchli o'yinchilar uchun yuqori texnologiyali strategiyalarni amalga oshirish vositasiga aylandi.

2016-2017-yillardagi norozilik namoyishlari va Pak Kin Xe impichmenti raqamli platformalarning siyosatdagi markaziy o'rnini butunlay mustahkamladi. Ijtimoiy tarmoqlar norozilik kayfiyatidagi narrativlar shakllangan makonga aylandi va partiyalar onlayn maydondan kelayotgan talab va chaqiriqlarga javob berishga majbur bo'ldi. Shu vaqtdan boshlab raqamli kampaniyalar faqat saylov jarayonlarining bir qismi emas, balki partiyaviy siyosatning doimiy elementi sifatida shakllandi.

Koreya Respublikasi tajribasi raqamli kampaniyalarning yuzaga kelishi internetning nafaqat kommunikatsiyani tezlashtirganini, balki partiyaviy safarbarlik tabiatini ham o'zgartirganini isbotladi. Internet avvalgi mahalliy ierarxiyalarni

---

[1] Dalton, R., & Shin, D. (2014). Democratization and the Evolution of Political Participation in Korea. Journal of East Asian Studies, 14(2).

[2] Lee, H., & Cho, J. (2013). Social Media Use during 2012 Presidential Election in South Korea. International Journal of Communication, 7.

[3] Kang, J. (2016). Mobile Communication and Political Participation in South Korea. Information, Communication & Society, 19(10).

yemirdi, gorizontal koordinatsiya uchun yangi imkoniyatlar yaratdi va shu bilan birga partiyalarning texnologiyalar hamda raqamli korporatsiyalarga boʻlgan qaramligini kuchaytirdi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi siyosiy sohada transformatsion ta’sir koʻrsatdi va raqamlashtirishni zamonaviy davlat hamda jamiyat taraqqiyotining asosiy omillaridan biriga aylantirdi. Davlat boshqaruvi amaliyotiga raqamli vositalarni joriy etish elektron hukumatni yaratish, davlat statistika tizimini takomillashtirish va davlat organlari faoliyatining oshkoraligini kuchaytirishda yaqqol namoyon boʻldi. Oʻxshash jarayonlar diplomatik xizmat sohasiga ham ta’sir qildi. Endilikda axborot texnologiyalari xalqaro hamjamiyat bilan muloqot va jamoatchilik diplomatiyasi uchun yangi formatlarni taqdim etmoqda[1].

Raqamli texnologiyalar saylov siyosatida ham alohida ahamiyat kasb etmoqda. Ular saylov jarayonining barcha bosqichlarida, xususan, partiya tuzilmalarini shakllantirish va siyosiy pozitsiya strategiyalarini ishlab chiqishdan tortib, saylovoldi kampaniyalarini bevosita oʻtkazishgacha faol qoʻllanilmoqda. Bunday sharoitda raqamli muhit faqatgina tashviqot vositasi boʻlib qolmay, balki gʻoyalar, qadriyatlar va kelajakdagi ijtimoiy tuzum modellarini raqobatga qoʻyadigan toʻlaqonli siyosiy diskurs maydoniga aylanmoqda.

Ma’lumotlarni tahlil qilish vositalari va matnli materiallarni yaratish bilan bir qatorda, saylov jarayonlarida innovatsion raqamli texnologiyalar tobora muhim oʻrin egallamoqda. Ular orasida alohida ahamiyatga ega texnologiyalardan biri “deepfake” hisoblanadi. Dastlab u asosan mashhur siyosatchilar ishtirokidagi videomemlar va ularning obroʻsizlantirishga qaratilgan manipulyativ roliklarni yaratishda qoʻllanilgan boʻlsa, bugungi kunda u saylov jarayonining raqamli sahnalashtirishida toʻlaqonli vositaga aylangan.

Koreya Respublikasida 2022-yilda boʻlib oʻtgan prezidentlik saylovlari sun’iy intellekt texnologiyalarining saylov jarayoniga keng miqyosda integratsiya qilinganiga oʻziga xos misol boʻldi. Bunga yorqin dalil sifatida Yun Sok Yolning prezidentlik kampaniyasini keltirish mumkin. Saylov jarayonida “AI Yoon” nomli nomzodning deepfake-avatori yaratildi. Ushbu virtual nusxa bir vaqtning oʻzida bir nechta raqamli makonlarda “ishtirok etish” imkoniyatiga ega boʻlib, auditoriya qamrovini sezilarli darajada kengaytirdi[2]. Bundan tashqari, “AI Yoon” maxsus yosh saylovchilar guruhining qabul qilish xususiyatlariga moslashtirildi. U asl prototipidan yoshroq koʻrinishda boʻldi, jonli nutqdan foydalandi, oʻtkir hazil-mutoyiba va qisqa, esda qoladigan iboralar ishlatdi. Bunday uslub tezda saylovlarda ilgari qatnashmagan foydalanuvchilar orasida ommalashdi. Raqamli nusxaning saylovchilar savollariga bergan javoblari saylovoldi shtabi tomonidan ishlab chiqilgan boʻlsa-da, ular bevosita muloqot shaklida taqdim etildi. Natijada ushbu texnologiya yoshlarni samarali jalb qilishga, ularning ovoz berishda faol ishtirok

---

[1] Солодов Д. А., Шиверов П.К., Иванова П.Н. Искусственный интеллект в международных отношениях и дипломатической службе // Вестник дипломатической Академии. No4 (26). 2020. С. 79-9

[2] AI and Elections: Lessons From South Korea (Sun’iy intellekt va saylovlar: Janubiy Koreyadan saboqlar) - https://thediplomat.com/2024/05/ai-and-elections-lessons-from-south-korea/ (06.06.2025)

etishiga va shunday qilib Yun Sok Yol foydasiga saylov natijalariga ta’sir ko‘rsatishga xizmat qildi.

Shu bilan birga, uning raqiblari ham innovatsion raqamli texnologiyalardan faol foydalandi. Masalan, Li Chje Myong nomzod va saylovchilar o‘rtasida raqamli vositachi vazifasini bajargan chat-botni joriy etdi. Kim Don Yon esa o‘z dasturining asosiy jihatlari haqida saylovchilarni muntazam xabardor qilish uchun sun’iy intellekt asosida ishlovchi raqamli spiker (AI-spiker) dan foydalandi[1].

Bunday turdagi sun’iy intellektdan foydalanish jamiyatda keng muhokama qilindi. Saylovchilarning bir qismi nomzodlarga yaqinlashish va kommunikatsiyaning innovatsion shakllarini yuqori baholagan bo‘lsa, boshqa bir qismi mumkin bo‘lgan manipulyatsiyalar va real siyosiy bahslarning virtual obrazlar bilan almashtirilishidan xavotir bildirdi. Ushbu chaqiriqlarga javoban Koreya Respublikasi Milliy Assambleyasi qonunchilik cheklovlarini joriy qildi. Saylovga 90 kun qolganida sun’iy intellekt yordamida yaratilgan kontentdan tashviqotda foydalanish butunlay taqiqlangan bo‘lib, ushbu qoidani buzganlarga 7 yilgacha ozodlikdan mahrum qilish jazosi va 50 million von (taxminan 37 ming AQSh dollari) miqdorida jarima belgilandi[2].

Koreya Respublikasi tajribasi saylov kampaniyalarining raqamlashtirilishi katta innovatsion imkoniyatlar bilan birga jiddiy xatarlarni ham o‘z ichiga olishini ko‘rsatadi. Nomzodlarning boshqariladigan raqamli obrazlarini yaratishga imkon beradigan neyrotarmoqlar va generativ texnologiyalar bir tomondan siyosiy kommunikatsiyani maqsadli guruhlar manfaatlariga moslashtirish imkoniyatini kengaytiradi. Ikkinchi tomondan, siyosiy muloqotning haqiqiyligini saqlash muammosini keskinlashtiradi hamda texnologik taraqqiyot bilan demokratik jarayonlarni himoya qilish o‘rtasida muvozanat mexanizmlarini ishlab chiqishni talab etadi.

Raqamli transformatsiya partiyaviy siyosatdagi o‘zgarishlarning eng muhim omillaridan biriga aylandi. Ijtimoiy tarmoqlar va onlayn platformalar siyosatga kirish xarajatlarini kamaytirib, fuqarolarga makon va moliyaviy cheklovlarsiz muhokamalarda ishtirok etish hamda takliflar ilgari surish imkonini berdi. Haddan tashqari ochiqlik ayrim hollarda boshqaruv samaradorligini pasaytirishi mumkin bo‘lsada bunday model partiyaning rasmiy a’zolari va tarafdorlari o‘rtasidagi chegaralarni yo‘qotib, gorizontal ishtirok shakllarini yaratadi.

Yangi texnologiyalar, shuningdek, siyosiy institutlarga bo‘lgan ishonch pasaygan sharoitda ishtirokni rag‘batlantirish vositasiga aylandi. Ular faollarni ham, ilgari passiv bo‘lgan fuqarolarni ham virtual tadbirlar va foydalanuvchilarning xohishlarini hisobga oluvchi, shaxsiy muloqot taassurotini uyg‘otuvchi maqsadli reklama orqali jalb etdi. Natijada partiyalar o‘zini ochiq va ijtimoiy yo‘naltirilgan tuzilmalar sifatida ko‘rsatishga erishdi.

---

[1] South Korean Presidential Campaigns Adopt AI (Janubiy Koreya prezidentlik kampaniyalari sun’iy intellektdan foydalanmoqda) - https://keia.org/the-peninsula/south-korean-presidential-campaigns-adopt-ai/ (06.06.2025)

[2] South Korea contends with AI and electoral integrity (Janubiy Koreya sun’iy intellekt va saylov yaxlitligiga qarshi kurashmoqda) - https://eastasiaforum.org/2024/04/01/south-korea-contends-with-ai-and-electoral-integrity/ (06.06.2025)

Raqamli muhit mobilizasiya salohiyatini ham kuchaytirdi. Onlayn hamjamiyatlar kollektiv bosim kanallariga aylanib, siyosiy kun tartibini shakllantiradi va saylovchilar bilan bevosita aloqa o‘rnatadi. Bu jarayon deliberativ demokratiya rivojiga hissa qo‘shadi. Qarorlar qabul qilishdan oldin munozara va dalillar almashinuvi tobora ko‘proq ahamiyat kasb etib, partiyaviy faoliyatning oshkoraligini oshiradi va umumiy siyosiy tilni shakllantiradi. Ayniqsa, tarmoq mediamadaniyati sharoitida voyaga yetgan yoshlarning roli beqiyosdir. Bu avlod uchun raqamli ishtirok siyosiy faollikning tabiiy shakliga aylangan. Shu bois internet yangi elektoratni jalb qilishning asosiy kanali bo‘lib, raqamlashtirish nafaqat yordamchi vosita, balki partiyaviy raqobat va demokratik taraqqiyotning tarkibiy omili ekanini tasdiqlamoqda.

Koreya Respublikasida raqamli texnologiyalarning rivojlanishi siyosiy kommunikatsiya shakllarini o‘zgartirdi hamda partiyaviy tizim faoliyatiga tizimli ta’sir ko‘rsatdi. An’anaviy ravishda mahalliy identifikatsiya va xarizmatik yetakchilarga tayanib kelgan partiyalar bugungi kunda raqamli demokratiya mantiqiga moslashishga majbur. Bu mantiqda asosiy omillar tezkor javob qaytarish imkoniyati, ma’lumotlar bilan ishlash ko‘nikmasi va onlayn auditoriyaning e’tiborini ushlab qolish salohiyatidir[1].

Birinchidan, raqamlashtirish siyosatning personallashuvini kuchaytirdi. Ijtimoiy tarmoqlar va videoplatformalar nomzodlarga elektoratga bevosita murojaat qilish imkonini berayotgan sharoitda partiyaviy tuzilmalar vositachilik roli susaymoqda. Masalan, Mun Je Inning (2017) va Yun Sok Yolning (2022) prezidentlik kampaniyalari raqamli yetakchi obrazi atrofida partiyaviy mobilizasiya qurilayotganini ko‘rsatadi[2]. Shu bois partiyalar siyosiy kun tartibini mustaqil shakllantiruvchi aktorlardan ko‘ra, ko‘proq yetakchini qo‘llab-quvvatlash uchun tashkiliy platformalarga aylanmoqda.

Ikkinchidan, raqamli demokratiya elektoratning bo‘linishini kuchaytirdi. Ilgari partiyaviy raqobat mahalliy bloklar (Janub-Shimol, Kyonsan-Cholla) asosida qurilgan bo‘lsa, bugun raqamli texnologiyalar ancha tor ijtimoiy va qadriyatga asoslangan guruhlarni nishonga olish imkonini bermoqda. Bu an’anaviy mahalliychilikning zaiflashishiga olib keladi, ammo ayni paytda siyosiy ishtirokni “pufaksimon” holatga keltiradi, chunki har bir guruh o‘z qarashlarini tasdiqlayotgan siyosiy mazmunni qabul qiladi[3].

Uchinchidan, partiyaviy jarayonlarning raqamlashtirilishi ichki partiyaviy demokratiyaning yangi shakllarida namoyon bo‘lmoqda. Masalan, Koreya Demokratik partiyasi asosiy qarorlarni qabul qilishda onlayn ovoz berish mexanizmlaridan faol foydalanmoqda, bu esa uni “ochiq partiya” sifatidagi imidjini mustahkamlamoqda. Shu bilan birga, tadqiqotlar manipulyatsiya xavflarini va ichki

---

[1] Воскресенский А.Д. Политические процессы в Восточной Азии: модернизация и вызовы XXI века. – М.: Аспект Пресс, 2021. – 368 с.

[2] Chang, A. South Korean Presidential Elections in the Digital Age. – Asian Survey, 2022, Vol. 62(4), pp. 789–812.

[3] Чирикова А.Е. «Цифровая демократия и электоральные процессы: кейс Южной Кореи» // Вестник МГУ. Серия 12: Политические науки. - 2023. - №2. - С. 45-63

partiyaviy jarayonlarning internet hamjamiyatlari faolligiga qaramligini koʻrsatadi. Bu esa keng elektorat manfaatlarini har doim ham toʻliq aks ettirmaydi[1].

Raqamli demokratiya partiyalarni legitimlashtirishning muqobil kanallari ahamiyatining oshishiga olib keldi. An'anaviy ommaviy axborot vositalariga ishonch inqirozi sharoitida partiyalar oʻz ahamiyatini aynan ijtimoiy tarmoqlarda tasdiqlamoqda. Koreya Respublikasida siyosiy raqobat tobora koʻproq raqamli sohada kechmoqda va bu partiyaviy tizim tabiatini tubdan oʻzgartirmoqda[2]. Ya'ni, partiyalar "tarmoq institutlari"ga aylanib, raqamli tendensiyalarga moslasha olish qobiliyatiga tobora koʻproq bogʻliq boʻlib qolmoqda.

Umuman olganda, Koreya Respublikasida raqamli demokratiya partiyaviy institutlarning yangi realiyalarga moslashuvini ragʻbatlantirmoqda, biroq shu bilan birga siyosatning personallashuvi, elektoratning boʻlinishi hamda partiyalarning raqamli muhitdagi manipulyatsiyalarga nisbatan zaiflashuvi kabi tarkibiy chaqiriqlarni ham yuzaga keltirmoqda. Ushbu jarayonlar axborot texnologiyalari demokratik institutlarni qayta shakllantirayotganini tushunishda koreys tajribasini muhim misolga aylantiradi.

Soʻnggi besh yil davomida Koreya Respublikasining siyosiy tizimi barqarorlik va dinamikaning hayratlanarli uygʻunligini namoyon etdi. Institutlar va saylov raqobatidagi koʻzga tashlanadigan taranglikka qaramay, tizim oʻzini tiklash qobiliyatini saqlab qolmoqda, bunda uning institutsional tuzilmasi va jamiyatning madaniy-siyosiy yetukligi muhim rol oʻynamoqda. Oldingi oʻn yilliklarda nisbatan institutsionallashmagan[3] deb ta'riflangan partiyaviy tizim asta-sekin barqaror shaklga ega boʻlib bormoqda, biroq bu jarayon murakkab oʻzgarishlar bilan kechmoqda. Muqim bosqichlardan biri 2019-yilda saylov qonunchiligiga kiritilgan, Milliy Assambleyadagi oʻrinlarni qayta taqsimlashga qaratilgan islohot boʻldi. Qonunchilikka kiritilgan tuzatishlarga muvofiq, jami 300 mandatning 253 tasi avvalgidek bir mandatli saylov okruglarida taqsimlanar, 47 tasi esa partiyaviy roʻyxatlar asosida ajratilardi. Yangi formula "kompensatsiya mexanizmi"ni oʻz ichiga olgan boʻlib, u kichik partiyalarning parlamentga kirishini osonlashtirishga qaratilgan edi. Roʻyxatlar boʻyicha mandatlar taqsimoti partiyaning saylov okruglarida erishgan natijalariga bogʻliq boʻlib, kamroq ovoz olganlarga proporsional oʻrinlarni taqsimlashda ma'lum "ustama" berilishi nazarda tutilgan edi[4].

Biroq amalda natija boshqacha boʻldi. Yirik siyosiy kuchlar islohotga moslashib, uni oʻz manfaatlari yoʻlida qoʻllashga muvaffaq boʻldilar. 2020-yilgi parlament saylovlari arafasida har ikki tomon shunday deb ataluvchi "sun'iy partiyalar"ni tuzdi. Ular huquqiy jihatdan mustaqil boʻlsa-da, amalda asosiy siyosiy bloklarga toʻliq bogʻliq edi. Ushbu tuzilmalar yetakchi kuchlarga proporsional

---

[1] Лебедева Н.М. «Внутрипартийная демократия в условиях цифровизации: южнокорейский опыт» // Политическая экспертиза: ПОЛИТЭКС. - 2022. - Т.18, №3. - С. 112-129

[2] Kim, S. & Park, H. Digital Democracy and Party Transformation in South Korea. - Journal of Contemporary Asia, 2021, Vol. 51(6), pp. 987-1005

[3] Wong, J. South Korea's Weakly Institutionalized Party System. Cambridge University Press, 2014. p. 217.

[4] Ким Н.Ю. Электоральные реформы и трансформация партийной системы Южной Кореи // Сравнительная политика. - 2021. - Т.12, №4. - С. 112-123.

mandatlarning katta qismini qo'lga kiritish imkonini berdi va aslida kichik partiyalarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan islohot g'oyasini neytrallashtirdi[1].

Natijada, ko'ppartiyaviylikning huquqiy shakli saqlanib qolgan bo'lsa-da, amalda ikki partiyaviy tizimga xos tendensiyalar kuchaydi. Bunday dinamika Koreya Respublikasining partiyaviy tizimi "gibrid xarakter"ga ega ekanidan dalolat beradi. Bir tomondan, siyosiy plyuralizm huquqiy jihatdan kafolatlangan bo'lsa, ikkinchi tomondan, siyosiy raqobat ikki hukmron kuch markazi atrofida to'planmoqda[2]. Shunday qilib, dastlab siyosiy inklyuzivlik sari qadam sifatida ko'zda tutilgan 2019-yilgi islohot aslida siyosiy maydonning konsolidatsiyasini tezlashtirdi va partiyaviy tizim barqarorligiga yangi o'lchov qo'shdi.

Biroq barqarorlikni ta'minlayotgan ushbu ikki partiyaviy raqobat o'z navbatida yangi xatarlarni ham yuzaga keltirmoqda. Jamiyatda partiyaviy raqobatni murosaga emas, balki keskin qarama-qarshilikka yo'naltiruvchi "sektant populizmi" deb ataluvchi hodisa kuchaymoqda. Aynan populistik ritorika jamiyatda "biz va ular" mantiqini mustahkamlaydi hamda partiyalar o'rtasidagi siyosiy dialog imkoniyatlarini cheklaydi[3].

2024-yilda prezident tomonidan harbiy holat joriy etishga urinish va undan keyin impichment orqali lavozimidan chetlashtirilishi institutsional tizimning samaradorligini, shu bilan birga, keskin polarizatsiyalangan muhitni yaqqol namoyon etdi[4]. Ushbu vaziyat parlament va sud tizimining ijro hokimiyatini cheklash imkoniyatiga egaligini ko'rsatdi, ikkinchi tomondan, ortiqcha polyarizatsiya va murosaga erishish mexanizmlarining yo'qligi konstitutsiyaviy inqiroz xavfini oshirmoqda.

Koreya Respublikasida saylovchilarning identifikatsiyasi va partiyaviy raqobat mantiqida sezilarli siljish kuzatilmoqda. Yaqin vaqtgacha siyosiy afzalliklar ko'proq mahalliy mansublik bilan belgilanib kelingan bo'lsa, so'nggi yillarda poytaxt mintaqasidagi "o'zgaruvchan okruglar" hal qiluvchi rol o'ynay boshladi. Aynan shu yerda yangi elektorat xaritasi shakllanmoqda. Seul atrofidagi hududlar va Kyongido provinsiyasi ikki yirik partiya o'rtasidagi kurash markaziga aylandi, chunki saylovlarning taqdiri ko'p jihatdan ular bilan belgilanadi. 2020-yilgi saylovlar va undan keyingi 2024-yilgi ovoz berish jarayoni Milliy Assambleyadagi ko'pchilik o'rinlarning aynan mana shu okruglarda hal bo'lishini ko'rsatdi. Bu hududlarda saylovchilarning siyosiy qarashlari juda yuqori darajada o'zgaruvchan.

Mazkur siljish jiddiy oqibatlarga olib keldi. Avvalo, u partiyalarning an'anaviy hududiy tayanchlari ta'sirini zaiflashtirdi. Xonam mintaqasida Demokratik partiya va Yonnam hududida konservatorlar uchun qo'llab-quvvatlash saqlanib qolgan bo'lsa-da, bu endi g'alabaning yagona kafolati emas. Boshqa tomondan,

[1] Saxer, C. J. Game changing electoral reforms and party system change? An analysis of the 2020 national assembly election in South Korea. Heliyon, 2025. pp. 4-6.
[2] Shin, K. Party System Stability in Korea: Between Fragmentation and Consolidation // Pacific Affairs. - 2023. - Vol. 96, No. 2. - P. 77-95.
[3] Jung, Y. J. The Sectarian Divide: The Dynamics of Populism in South Korea. Journal of East Asian Studies, 2025. p. 189.
[4] Sohn, Y., & Kang, W.-T. How Polarization Undermines Democracy in South Korea. East Asia Institute, Council of Councils Report, 2025. pp. 11-12.

“o‘zgaruvchan okruglar”ning ortib borayotgan ahamiyati partiyaviy tizimning ikki yirik blok atrofida konsolidatsiyasiga olib kelmoqda. 2024-yilda ular 254 okrugning 251 tasida parlamentdagi o‘rinlarning mutlaq ko‘pchiligini qo‘lga kiritdi.

2024-yilgi parlament saylovlarida muxolifatning g‘alabasi aynan poytaxt mintaqasidagi ustunlik hisobiga ta’minlandi, hukmron partiya esa Seul va Pusanda biroz pozitsiyalarini yaxshilagan bo‘lsa-da, umumiy o‘rinlar muvozanatini o‘zgartira olmadi. So‘nggi yillarda akademik adabiyotlarda bu jarayon “hududiy bo‘linish” hukmronligidan avlodlararo hamda ijtimoiy-iqtisodiy tafovutlar bilan qorishgan gibrid modelga o‘tish sifatida tavsiflanmoqda[1].

Aralash saylov tizimining o‘ziga xosligi va proporsionallik darajasining cheklanganligi kichik partiyalarni deyarli marginal o‘yinchiga aylantirdi, hokimiyat uchun kurash esa tobora ikki yirik kuch o‘rtasidagi duelga aylanmoqda. Demak, hududiy bo‘linishdan “o‘zgaruvchan okruglar” uchun kurashga siljish partiyaviy raqobat mantiqini o‘zgartirdi hamda tizimning ikki qutbliligini chuqurlashtirdi va kichik partiyalarga bosimni kuchaytirdi. Endilikda ular uchun elektoratni hamda institutsional ta’sirini saqlab qolish tobora mushkul bo‘lib bormoqda.

Koreya Respublikasining so‘nggi yillardagi siyosiy dinamikasi tahliliga ko‘ra partiyaviy tizim barqaror ikki qutbli model sari harakat qilmoqda. Bu modelda rasmiy plyuralizm amalda ikki blokning ustunligi bilan qo‘shilib ketgan. 2019-yilgi islohot kichik partiyalarni qo‘llab-quvvatlash maqsadida ko‘zda tutilgan bo‘lsa-da, aksincha, ularning chetlanishini tezlashtirdi. Chunki yetakchi kuchlar “sun’iy partiyalar”ni yaratish orqali yangi sharoitga tezda moslashishga muvaffaq bo‘ldilar. Shu bilan birga, an’anaviy hududiy bo‘linish o‘zining avvalgi ahamiyatini yo‘qotdi, poytaxt mintaqasidagi “o‘zgaruvchan okruglar” esa hal qiluvchi rol o‘ynay boshladi. Bu holat saylovchilarning siyosiy afzalliklarining o‘zgaruvchanligini hamda ijtimoiy-status va avlodlararo omillarning kuchayishini ko‘rsatdi.

Bunday transformatsiya institutsional barqarorlikni mustahkamladi, biroq bir vaqtning o‘zida qarama-qarshilikni keskinlashtirdi, sektant populizmini kuchaytirdi va partiyalararo murosaga erishish salohiyatini pasaytirdi. Natijada Koreya Respublikasining partiyaviy tizimi paradoksal manzarani namoyon qilmoqda. Unda strukturaviy barqarorlik va funksional zaiflik birlashib, barqarorlik tobora kuchayib borayotgan polyarizatsiya evaziga qo‘lga kiritilmoqda.

Yuqorida keltirilganlardan quyidagi xulosalarni qilish mumkin:

1. Koreya Respublikasida saylovchilarning partiyaviy identifikatsiyasi evolyutsiyasi an’anaviy mahalliychilikdan, o‘nlab yillar davomida elektorat xatti-harakatlarini belgilab kelgan Yonnam va Xonam mintaqalari qarama-qarshiligidan, aniq chekinishni ko‘rsatmoqda. Bugungi kunda hal qiluvchi ahamiyatga ega bo‘lib borayotgan hududlar “o‘zgaruvchan okruglar”dir. Bu yerda elektoratning siyosiy afzalliklari qat’iy emas, balki kampaniya, nomzod shaxsi yoki dolzarb kun tartibiga qarab o‘zgarib turadi. Bu esa partiyalar endi faqatgina “qattiq” mintaqaviy tayanchlarga

[1] Лукьянов, А. И.; Чернецкий, Ф. М. «Пространственная конфигурация ключевых парламентских избирательных округов в Республике Корея в XXI веке». Проблемы Дальнего Востока, 2023, № 3, с. 111–124.

suyanib bo‘lmasligini anglatadi va ularni yanada moslashuvchan, milliy miqyosda yo‘naltirilgan strategiyalar ishlab chiqishga majbur qiladi. Bu jarayon raqobatni kuchaytiradi va saylov texnologiyalarining modernizatsiyasini rag‘batlantiradi.

2. Zamonaviy Koreya Respublikasining demokratiyasi institutsional barqarorlik va funksional zaiflikni o‘zida mujassamlashtirgan. Bir tomondan, mamlakatdagi muntazam saylovlar, mustaqil ommaviy axborot vositalari, faol fuqarolik jamiyati kabi demokratik institutlar asosiy qoidalarni saqlab qolishni ta’minlaydi va avtoritarizmga qaytish ehtimolini kamaytiradi. Ikkinchi tomondan esa, yuqori darajadagi siyosiy polyarizatsiya, populizm hamda elektoratni mobilizasiya sida raqamli texnologiyalardan haddan tashqari foydalanish siyosiy barqarorlik uchun xavf tug‘dirmoqda. Ana shu ikki tomonlama xususiyat Koreya Respublikasining partiyaviy tizimini o‘ziga xos qiladi, ya’ni mustahkam institutsional asoslar yuqori darajadagi siyosiy qarama-qarshilik bilan uyg‘unlashib ketgan.

3. Siyosiy jarayonning raqamlashtirilishi partiyalar va saylovchilar o‘rtasidagi o‘zaro munosabat shakllarini tubdan o‘zgartirdi. Yangi kommunikatsiya texnologiyalari, ijtimoiy tarmoqlar va onlayn platformalar bevosita safarbarlik vositalariga aylandi, bu esa partiyaviy tuzilmalar vositachilik rolini kamaytirdi va siyosatning personallashuvini kuchaytirdi. Yosh avlod tobora kamroq darajada an’anaviy partiyaviy brendlarga tayanmoqda, balki ko‘proq qadriyatlarga yoki avlodlarga xos qarashlarga asoslanib ovoz bermoqda. Natijada elektoratdagi bo‘linish chiziqlari siljimoqda va mahalliy tafovutlarning o‘rnini yosh, ijtimoiy va qadriyat omillari egallamoqda.

4. Koreya Respublikasining partiyaviy tizimi kelajagi ko‘p jihatdan siyosiy aktorlarning yangi chaqiriqlarga moslasha olish qobiliyatiga bog‘liq. Raqamli innovatsiyalar va deliberativ demokratiya amaliyoti o‘rtasidagi muvozanatni saqlash tizim barqarorligi uchun asosiy shart bo‘lib qoladi. Agar yirik partiyalar kichik va muqobil siyosiy kuchlarni jalb etuvchi mexanizmlar taklif qilmasdan hukmronlikni davom ettirsa, bu siyosiy plyuralizmning yemirilishiga va jamoatchilik noroziligini kuchayishiga olib kelishi mumkin. Shu bilan birga, fuqarolik faolligining yangi shakllarini samarali integratsiya qilish va partiyaviy raqobatning shaffofligini ta’minlash nafaqat saylovchilarning partiyalarga bo‘lgan ishonchini, balki mamlakatdagi umumiy siyosiy barqarorlik darajasini ham mustahkamlashi mumkin.

FOYDALANILGAN MANBA VA ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. AI and Elections: Lessons From South Korea (Sun’iy intellekt va saylovlar: Janubiy Koreyadan saboqlar) - https://thediplomat.com/2024/05/ai-and-elections-lessons-from-south-korea/ (06.06.2025)
2. Chang, A. South Korean Presidential Elections in the Digital Age. – Asian Survey, 2022, Vol. 62(4), pp. 789–812.
3. Dalton, R., & Shin, D. Democratization and the Evolution of Political Participation in Korea. Journal of East Asian Studies, 2014. 14(2).
4. Jung, Y. J. The Sectarian Divide: The Dynamics of Populism in South Korea. Journal of East Asian Studies, 2025. p. 189.

5. Kang, J. Mobile Communication and Political Participation in South Korea. Information, Communication & Society, 2016. 19(10).

6. Kim, S. & Park, H. Digital Democracy and Party Transformation in South Korea. - Journal of Contemporary Asia, 2021, Vol. 51(6), pp. 987-1005

7. Lee, H., & Cho, J. Social Media Use during 2012 Presidential Election in South Korea. International Journal of Communication, 2013. 7.

8. Lee, S. The Internet and Politics in Korea: The Case of 2002 Presidential Election. Korea Journal, 2005. 45(4).

9. Saxer, C. J. Game changing electoral reforms and party system change? An analysis of the 2020 national assembly election in South Korea. Heliyon, 2025. pp. 4-6.

10. Shin, K. Party System Stability in Korea: Between Fragmentation and Consolidation // Pacific Affairs. - 2023. - Vol. 96, No. 2. - P. 77-95.

11. Sohn, Y., & Kang, W.-T. How Polarization Undermines Democracy in South Korea. East Asia Institute, Council of Councils Report, 2025. pp. 11-12.

12. South Korea contends with AI and electoral integrity (Janubiy Koreya sun'iy intellekt va saylov yaxlitligiga qarshi kurashmoqda) - https://eastasiaforum.org/2024/04/01/south-korea-contends-with-ai-and-electoral-integrity/ (06.06.2025)

13. South Korean Presidential Campaigns Adopt AI (Janubiy Koreya prezidentlik kampaniyalari sun'iy intellektdan foydalanmoqda) - https://keia.org/the-peninsula/south-korean-presidential-campaigns-adopt-ai/ (06.06.2025)

14. Wong, J. South Korea's Weakly Institutionalized Party System. Cambridge University Press, 2014. p. 217.

15. Воскресенский А.Д. Политические процессы в Восточной Азии: модернизация и вызовы XXI века. – М.: Аспект Пресс, 2021. – 368 с.

16. Ким Н.Ю. Электоральные реформы и трансформация партийной системы Южной Кореи // Сравнительная политика. - 2021. - Т.12, №4. - С. 112-123.

17. Лебедева Н.М. «Внутрипартийная демократия в условиях цифровизации: южнокорейский опыт» // Политическая экспертиза: ПОЛИТЭКС. - 2022. - Т.18, №3. - С. 112-129

18. Лукьянов, А. И.; Чернецкий, Ф. М. «Пространственная конфигурация ключевых парламентских избирательных округов в Республике Корея в XXI веке». Проблемы Дальнего Востока, 2023, № 3, с. 111–124.

19. Солодов Д. А., Шиверов П.К., Иванова П.Н. Искусственный интеллект в международных отношениях и дипломатической службе // Вестник дипломатической Академии. No4 (26). 2020. С. 79-9

Чирикова А.Е. «Цифровая демократия и электоральные процессы: кейс Южной Кореи» // Вестник МГУ. Серия 12: Политические науки. - 2023. - №2. - С. 45-63

MUNDARIJA

MANBASHUNOSLIKNING DOLZARB MASALALARI

Rixsiyeva G.Sh. So'z boshi 3
Is'hoqov M.M. Zardusht faoliyatida ilohiy hokimiyat g'oyasining mohiyati 11
Vohidov Sh., Ergashev J. Muhammadsodiq Valadi Muhammad Mir Sayyid Muftiy Gulshaniy va uning "Tarixi Humoyun" asari 16
Madraimov A. «Уложения Темура» и «Записки Бабура» как важный источник по изучению истории государственности Темуридов 21
Xolmo'minov J.M. Yusuf Xos Hojibning "Qutadg'u bilig" asari – turkiyzabon xalqlar "Shohnoma"si 27
Nader al-Vasir. Ibn Havqalning Surat al-ard (Yerning surati) asarida Movarounnahr o'lkasining holati 31
Bahman Akbari. Amir Nizamuddin Alishir Navai and Multilingualism in Timurid Literature 35
Xolmo'minov J. Irfoniy tafsirlar va Maybudiyning "Kashf ul-asror" asari 42
Alimov Z.I. Neyron tarmoqlari zamonida tarixiy manbashunoslikning istiqbollari 49
Карим Камал Муҳаммад. Археологическая эпиграфика как источник по истории и цивилизации Центральной Азии особая печать Кокандского ханства Алим-хана и ее историческое и археологическое значение (1214–1226 гг. х. / 1799–1811 гг.) 55
Alimova R.R., Tileukulov G.S. Mahmudxo'ja Behbudiyning tarixiy asarlariga nazar 59
Mirzayev N.M. Turkiya Usmonli arxividagi Toshkent tarixiga doir ayrim hujjatlar tahlili 66
To'rayev H. Tarixiy manbalar Jo'yi muliyon to'g'risida 71
Qodirov Z.M. Buyuk Saljuqiylar davlati tarixiga oid yo'qolgan manbalar 76
Воҳидов Ш., Эрзаров Р. Сочинение Джамала ал-Карши «ал-Мулхакат би-с-Сурах» и ее значение в истории народов Средней Азии и Казахстана 83
Tohirov J. A. "Sharh tajrid al-kalom" asarining manbaviy-uslubiy tahlili 88
Xudoynazarov I.B. Jaloliddin Tabataboyining "Shohjahonnoma" asarida Boburiylar darvi tarixining yoritilishi 92
Tog'ayeva A.Z. Manbalarda Toshkent – Orenburg yo'nalishidagi temir yo'l loyihalari xususida 97
To'rayev L.A. "Rabi' ul-abror" asarining tarixiy antropologiyadagi o'rni va ahamiyati 99

Rustamov A.E. Arab tilidagi ḥarf tushunchasining o‘zbek tili so‘z turkumlari bilan qiyosiy tahlili va uning manbalarda aks etishi 102
Qorayev Sh.P. Tarixiy manbalarda Buxoro hukmdori Amir Haydar huzurida o’tkazilgan so’fiylik yig‘inlarining yoritilishi.................................. 109
Jumayev G‘.I. Ibn Hajar al-Asqaloniy hayoti va ilmiy merosi 115
Sherxanov S.D. Yoqut al-Hamaviy hayoti va ilmiy merosi 118
Jo‘rayev M.X. IV-X asr musulmon geografiyasida xuroson va movarounnahrning diniy-madaniy muhiti.. 124
Karimov Sh.Sh. “Dastur al-vuzaro” asarining uslubi, manbaviy ahamiyati va uning o‘rganilishi... 130
Sa’dullayev Sh.J. Rigvedada qayd etilgan druhyu va turvashu elatlarning etnik identitligi masalasi.. 136
Muxtorova M.I. Muhammad Muso al-Xorazmiy “Surat ul-ard” asarining ba’zi tarixiy geografik asarlar bilan qiyoslanishi 141
Qayumov T.T. Buxoro vaqf qurultoyi materiallari muhim tarixiy manba sifatida 146
Ahmadov X.S. Imloviy o‘zgarishlar tarixida “Qizil O‘zbekiston” gazetasining manba sifatida o‘rganilishi 149
Toshpulatov S.O. Sayid Homid Kamyob To‘ra hayoti va asarlari 154
Toshtemirova Sh.Sh. Some perspectives on women in the Avesta 160

TASAVVUF TARIXI, MANBASHUNOSLIGI, FALSAFASI VA GERMENEVTIKASI

Холмўминов Ж.М. Мудрость испытаний и испытательных бедствий в жизни человека (на основе философского анализа тафсира «Кашф ул-асрор» Абулфазли Майбуди)...................................... 166
Rahimov K.R. Tasavvufda iqtisodiy faoliyatga bo‘lgan munosabat tarixidan.. 173
Комилов Д.Р. Герменевтический анализ исторических и мистических источников суфизма: подходы и роль признания смысла 179
Mohammad Esmaeil Abdollahi. Happiness in the Humanities: An Analysis of Aristotle's and Ghazali's Views in the Light of Traditional and Modern Dialectics 183
Umurzoqov B.B. Xojagon tariqati manbalarining ilmiy-ma’rifiy asar sifatida ahamiyati (“Rashahot” asari misolida) 189
Pulatova M.R. Arba’inlarda tasavvufiy g‘oyalarining aks etishi
Qalandararov M.S. Klassik fors lirik sheriyatida germenevtik tahlil 196
Adilov B. B. Najmiddin Komilovning tasavvuf tarixini tadqiq etishda qo‘llagan ilmiy metodlari 202
Abdurasulov Sh. Shveysariyalik sharqshunoslar Fritz Mayer va Anke fon Kyugelgenning tasavvufga oid tadqiqotlari ilmiy tahlili 205
Tursunboyev A.A. Yosh avlodni halollik vaksinasi bilan emlash kerak 211

TARIXSHUNOSLIK, TARIX TADQIQOTLARI METODOLOGIYASI VA TARIXNING UMUMIY MASALALARI

Axundjanov E.A. Madaniyat tarixini tadqiq etish metodlari 217
Saidov Sh.J. Bolsheviklarning “qoloq xalqlarni” sovetlashtirish siyosati: Xorazm tajribasi (1920-yillar) 221
Shabanov J.K. Mustaqillik yillarida O‘zbekiston–Turkiya munosabatlari: siyosiy hamkorlikdan madaniy birdamlik sari 225
İsmail POLAT. Ceditçilik hareketi ve günümüzdeki yansimalari: Neocedit hareketinin metodolojik temelleri 231
Füsun Türken UYSAL. Ulus devlet kapsamında modernite projesi ve tarih yazımı 237
Алимова Р.Р. Установление правления династии Аштарханидов в Бухарском ханстве 242
Xaydarov I.M. Saljuqiylar davlatining boshqaruv tizimi va davlat lavozimlari 248
Agzamova M.M. Movarounnahrning islom sivilizatsiyasidagi o‘rni 251
Djumaniyazova F. V-VI asrlarda Hindistonning yangi egalari: Oq xunlar 256
Bobojonov Sh.U. Ismoilbek G‘aspirali sayohatnomalarida Buxoro tavsifi 261
Пономарёва Т.Л. Активизация торгово-экономических отношений Российской империи со среднеазиатскими ханствами 264
Abdulkhaev A. Chinese-Iranian Strategic Partnership in the Context of Opposition to the USA 268
Худайкулова Г.Повышение социальной активности женщин в суверенном Узбекистане – важнейшее. условие устойчивого развития 273
Abdullayev J.I. Mılliy-hududiy chegaralanısh va O‘zbekıston Respublıkasınıng chegara muammolar tarixshunosligi 278
Xolov V.Y. Turkiston XVIII asr ingliz tarixshunosligida 281
Safayev M.M., Turdiyev S.I. Muso Saidjonov - ilk o‘zbek muzeyshunosi 285
Raximdjanova N. Mustamlaka Turkistonda siyosiy jarayonlar tarixshunosligi 289
Rahmatilloyev N.H. Qo‘qon xoni Xudoyorxon davrida unga qarshi xonlikda ko‘tarilgan qo‘zg‘olonlar 293
Hasanov J.J. Temuriylar davri Toshkent vohasida Islom me’moriy obidalari yuksalishi xususida 296
Salimov Sh.Sh. Raqamli texnologiyalar sharoitida siyosiy partiyalar identikligi 298
Qalandarov O‘.F. Eron Islom Respublikasi siyosati tarixida Afg‘onistonning ahamiyati (XXI asr boshlarida) 309

To‘rayeva N. Boymirza Hayit asarlarida til siyosatining mafkuraviy va siyosiy mohiyati 315
Eshmurodov B.T. Amir Temurning jahon harbiy san’ati rivojiga qo‘shgan ulushi 317
Ro‘ziqulova Z. Temuriylar davrida to‘ralar va yirik yer mulk egalarining mulkdorlik munosabatlari va ularning ahamiyatlari 319
Norqo‘chqarov X.E. Sharqiy buxorolik istiqlolchilik kurashi vakillari (qo‘rboshilar) va ularning Afg‘onistonga muxojirligi haqida mulohazalar (XX asr 20-30 yillari) 322
Nazirov B.S., Mamasaidova R.Q. Usmonov N.E. Mustaqillik davri O‘zbekiston tarixshunosligida Amir Temur shaxsi va merosining o‘rganilishi 328
Shoyimov S.S. Urushda ishtirok etgan o‘zbek o‘g‘lonlarining vatanga qaytishi va urush asoratlari (afg‘on sindromi) 332
Lapasov B.T. Sovetlarning O‘zbekistonda otkazgan aholini kochirish siyosati (1926-1941 y.) 337
Tuliyev V.K. Onlayn xristian missionerlikda denominatsiya yollari 341
Yo‘ldashboyeva Sh.J. Hvaranglar – Koreya tarixining o‘ziga xos elita guruhi 346
Umarova N.R. Turkiston jadidchilik tarixida ayollarning o‘rni, unutilgan qahramonlar 350

ETNOLOGIYA, ETNOGRAFIYASI VA SOTSIAL ANTROPOLOGIYANING NAZARIY-AMALIY MASALALARI

Dospanov O.T. Культурное наследие и идентичность: вклад академика М.К.Нурмухамедова в изучение традиционной культуры народов Южного Приаралья 354
Azizov A.A. O‘zbek madaniyatida ayrim milliy o‘yinlarning o‘ziga xos xususiyatlari (qo‘l jangi misolida) 359
Abirov V.E. O‘zbek jamiyatida "ijtimoiy xotira" va uning ramziy ifodasi 362
Shosaidov A.S. Arab sayohatchilari va olimlarining etnografik bilimlarning to‘planishi va etnologik hamda antropologik dunyoqarashning rivojlanishiga qo‘shgan xissasi 366
Isaqov R.O‘. Xorazm vohasi aholisining an’anaviy xo‘jalik mashg‘ulotlari va ular bilan bog‘liq marosimlar xususida 370
Buriyev R.R. Surxon vohasi aholisining jamoaviy va oilaviy marosimlari va uning tarbiyaviy ahamiyati 373
Rashidova Z.R. O‘zbek milliy taomnomasiga Markaziy Osiyo xalqlari ovqatlarining ta’siri xususida 377
Ismatova Z. O‘zbek milliy kiyimlarining tarixiy manbalarda aks etishi 381
Raxmatullayev M.J. XIX asr oxiri – XX asr boshlarida Turkiston an’anaviy va zamonaviy ta’lim tizimining o‘rganilishi xususida 386